

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 14 december 2006 *

I mål C-283/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artiklarna 68 EG och 234 EG, som framställts av Oberster Gerichtshof (Österrike), genom beslut av den 30 juni 2005 som inkom till domstolen den 14 juli 2005, i målet

ASML Netherlands BV

mot

Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS),

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna K. Lenaerts (referent), J.N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič och E. Levits,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

med beaktande av det skriftliga förfarandet och efter förhandlingen den 6 juli 2006,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- ASML Netherlands BV, genom J. Leon, Rechtsanwalt,
- Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom M. Lumma, i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom H.G. Sevenster, C. ten Dam och M. de Grave, samtliga i egenskap av ombud,
- Polens regering, genom T. Nowakowski, i egenskap av ombud,
- Förenade kungarikets regering, genom T. Harris, i egenskap av ombud, biträdd av K. Bacon, barrister,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom A.-M. Rouchaud-Joët, W. Bogensberger och M. Wilderspin, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 28 september 2006 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- ¹ Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 34.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- ² Begäran har framställts i ett mål mellan ASML Netherlands BV (nedan kallat ASML), Veldhoven (Nederländerna), och Semiconductor Industry Services GmbH (nedan kallat SEMIS), Feistritz-Drau (Österrike), avseende verkställigheten i Österrike av en tredskodom från Rechtbank 's-Hertogenbosch (Nederländerna) i vilken SEMIS ålades att betala 219 918,60 euro jämte ränta och rättegångskostnader till ASML.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 44/2001

3 I artikel 26.1 och 26.2 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”1. Om talan väcks vid en domstol i en medlemsstat mot en svarande som har hemvist i en annan medlemsstat, och svaranden inte går i svaromål, skall domstolen självant förklara sig obehörig, såvida den inte är behörig enligt bestämmelserna i denna förordning.

2. Domstolen skall låta handläggningen av målet vila till dess att det har klarlagts att svaranden har haft möjlighet att få del av stämningsansökan eller motsvarande handling i så god tid att han kunnat förbereda sitt svaromål eller att alla nödvändiga åtgärder för detta syfte har vidtagits.”

4 Enligt artikel 26.3 i nämnda förordning skall artikel 19 i rådets förordning (EG) nr 1348/2000 av den 29 maj 2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (EGT L 160, s. 37), tillämpas i stället för artikel 26.2 om stämningsansökan eller motsvarande handling enligt denna förordning måste översändas från en medlemsstat till en annan.

5 Enligt artikel 33.1 i förordning nr 44/2001 skall ”en dom som har meddelats i en medlemsstat ... erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas”.

- 6 Enligt artikel 34.2 i nämnda förordning skall en dom likväl inte erkännas om en utebliven "svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga[*] domen men underlåtit detta". [*Nedan används ordet "angripa" i stället för ordet "överklaga" med hänsyn till den typ av domar som det rör sig om. Övers. anm.]

Förordning nr 1348/2000

- 7 I artikel 19.1 i förordning nr 1348/2000 föreskrivs följande:

"Om en stämning eller motsvarande handling måste översändas till en annan medlemsstat för delgivning enligt bestämmelserna i denna förordning och svaranden inte inställer sig, får saken inte avgöras förrän det har konstaterats att

- a) handlingen delgivits enligt en delgivningsform som föreskrivs i den anmodade medlemsstatens lagstiftning för delgivning av handlingar i inhemska rättegångar mot personer som är bosatta på statens territorium, eller
- b) handlingen lämnats till svaranden eller i hans bostad på annat sätt som är tillåtet enligt denna förordning,

och att delgivning enligt a eller b ägt rum i så god tid att svaranden haft möjlighet att avge svaromål."

Twisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 8 Genom tredskodom av den 16 juni 2004 ålade Rechtbank 's-Hertogenbosch SEMIS att betala 219 918,60 euro jämte ränta och rättegångskostnader till ASML (nedan kallad tredskodomen).
- 9 Av begäran om förhandsavgörande framgår dels att kallelsen att inställa sig vid förhandlingen inför Rechtbank 's-Hertogenbosch, vilken domstolen hade fastställt till den 19 maj 2004, delgavs SEMIS först den 25 maj 2004, dels att tredskodomen inte har delgetts SEMIS.
- 10 På begäran av ASML fastställde domstolen i första instans i den stat där domen gjorts gällande, Bezirksgericht Villach (Österrike), genom beslut av den 20 december 2004 att tredskodomen var verkställbar. Nämnda domstol fastställde detta med stöd av ett intyg som hade utfärdats av Rechtbank 's-Hertogenbosch den 6 juli 2004, i vilket tredskodomen förklarades vara "omedelbart verkställbar". Den österrikiska domstolen beslutade även om utsökning.
- 11 En kopia av detta beslut delgavs SEMIS. Tredskodomen hade inte bifogats.
- 12 Efter SEMIS överklagande av nämnda beslut avslog Landesgericht Klagenfurt (Österrike) ansökan om verkställighet av tredskodomen, med motiveringen att villkoret att svaranden skall ha haft "möjlighet att [angripa]" tredskodomen, i den mening som avses i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001, förutsätter att domen delgetts den uteblivna svaranden. Landesgericht Klagenfurt underkände ASML:s

argumentering, enligt vilken undantaget från grunden för att neka erkännande som avses i artikel 34.2 var tillämpligt, eftersom SEMIS hade fått kännedom dels om det förfarande som inletts mot bolaget i Nederländerna, på grund av delgivningen av kallelsen den 25 maj 2004, dels om förekomsten av tredskodomen, till följd av delgivningen av det beslut som Bezirksgericht Villach meddelade den 20 december 2004, genom vilket domen blev verkställbar.

- 13 ASML överklagade detta avgörande till Oberster Gerichtshof, vilken konstaterade att SEMIS inte hade fått del av stämningsansökan eller motsvarande handling i så god tid att det hade kunnat förbereda sitt svaromål eftersom bolaget delgavs kallelsen att inställa sig vid förhandlingen inför Rechtbank 's-Hertogenbosch först efter det att förhandlingen hade ägt rum. Enligt den nationella domstolen är den grund för att neka erkännande och verkställighet som anges i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 därför tillämplig i förevarande fall, såvida villkoren för att göra undantag från denna grund inte är uppfyllda, det vill säga såvida SEMIS i enlighet med lydelsen i artikel 34.2 in fine har "haft möjlighet att [angripa] domen men underlåtit detta".
- 14 Eftersom det enligt den nationella domstolen är nödvändigt att tolka artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 för att avgöra tvisten, beslutade Oberster Gerichtshof att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Skall formuleringen '... såvida inte svaranden *haft möjlighet att [angripa] domen* men underlåtit detta' i artikel 34.2 i [förordning nr 44/2001] förstås så att en sådan 'möjlighet' under alla omständigheter förutsätter att svaranden i enlighet med tillämpliga bestämmelser har delgetts en kopia av en tredskodom som har meddelats i en medlemsstat och genom vilken talan har bifallits?

2) För det fall den första frågan besvaras nekande:

Skall delgivningen av en kopia av beslutet avseende ansökan om verkställighetsförklaring i Österrike avseende den tredskodom som Rechtbank's-Hertogenbosch meddelade den 16 juni 2004 och om utsökning med stöd av den utländska exekutionstitel som förklarats vara verkställbar, anses ha gett motparten och gäldenären ... incitament att kontrollera dels förekomsten av denna dom, dels förekomsten av ett (eventuellt) rättsmedel enligt rätten i det land där domen meddelades, i syfte att fastställa huruvida det var möjligt för denna part att angripa domen, vilket är en förutsättning för att undantaget från hindret mot erkännande enligt artikel 34 i förordning nr 44/2001 skall kunna tillämpas?"

Prövning av frågorna

- 15 Den nationella domstolen har ställt de båda frågorna, vilka skall prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 skall tolkas så, att villkoret att svaranden skall ha "haft möjlighet", i den mening som avses i denna bestämmelse, att angripa tredskodomen och med avseende på vilken verkställighet har begärts, förutsätter att domen har delgivits den uteblivne svaranden på rätt sätt eller huruvida det räcker att han har fått kännedom om tredskodomen under verkställighetsförfarandet i den stat där den görs gällande.
- 16 Domstolen konstaterar inledningsvis att de ställda frågorna inte kan besvaras enbart utifrån ordalydelsen i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001.

- 17 Nämnda bestämmelse innehåller nämligen bara ett uttryckligt krav om delgivning av den uteblivne svaranden vad avser stämningsansökan eller motsvarande handling, men inte vad avser tredsdomen.
- 18 Det skall vidare noteras att lydelsen av artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 avsevärt skiljer sig från lydelsen av motsvarande bestämmelser i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT L 304, s. 1 och — i ändrad lydelse — s. 77; EGT svensk utgåva, C 15, 1997, s. 14), enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1; EGT svensk utgåva, C 15, 1997, s. 26), enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde (EGT L 285, s. 1; EGT svensk utgåva, C 15, 1997, s. 43) och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde (EGT 1997, C 15, s. 1) (nedan kallad Brysselkonventionen).
- 19 I artikel 27.2 i nämnda konvention föreskrivs nämligen att en dom inte skall erkännas "om en stämningsansökan inte har delgivits en utebliven svarande på rätt sätt och i så god tid att han har kunnat förbereda sitt svaromål".
- 20 I artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 krävs emellertid inte att delgivningen av stämningsansökan nödvändigtvis skall ske på rätt sätt. Däremot krävs ett effektivt iakttagande av svarandens rätt till försvar.
- 21 Slutligen innehåller nämnda artikel 34.2 ett undantag från den grund för att neka erkännande och verkställighet av domen, nämligen det fall när den uteblivna svaranden haft möjlighet att angripa domen men underlåtit detta.

- 22 Artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 skall följaktligen tolkas mot bakgrund av syftena med nämnda förordning och dess system.
- 23 För det första, vad avser syftena med nämnda förordning, framgår det av skälen 2, 6, 16 och 17 att den syftar till att säkerställa den fria rörligheten för domstolsavgöranden från medlemsstaterna på privaträttens område, genom att förenkla formaliteterna så att dessa avgöranden kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.
- 24 Detta syfte får emellertid inte uppnås genom att rätten till försvar på något sätt begränsas, vilket domstolen har slagit fast med avseende på artikel 27.2 i Brysselkonventionen (se bland annat dom av den 11 juni 1985 i mål 49/84, Debaecker och Plouvier, REG 1985, s. 1779, punkt 10, av den 13 oktober 2005 i mål C-522/03, Scania Finance France, REG 2005, s. I-8639, punkt 15, och av den 16 februari 2006 i mål C-3/05, Verdoliva, REG 2006, s. I-1579, punkt 26).
- 25 Samma krav följer av skäl 18 i förordning nr 44/2001 enligt vilket rätten till försvar innebär att svaranden skall ha möjlighet att överklaga verkställighetsförklaringen genom ett kontradiktoriskt förfarande, om han anser att någon av grunderna för att vägra verkställighet föreligger.
- 26 Enligt fast rättspraxis utgör de grundläggande rättigheterna en integrerad del av de allmänna rättsprinciper som domstolen skall säkerställa efterlevnaden av (se bland annat yttrande 2/94 av den 28 mars 1996, REG 1996, s. I-1759, punkt 33). Domstolen utgår därvid från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner samt från den vägledning som ges i de folkrättsliga dokument angående skydd för de mänskliga rättigheterna som medlemsstaterna varit med om att utarbeta eller har tillträtt. I detta hänseende är Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen) av särskild betydelse (se bland annat dom av den 15 maj 1986

i mål 222/84, Johnston, REG 1986, s. 1651, punkt 18, svensk specialutgåva, volym 8, s. 597, och av den 28 mars 2000 i mål C-7/98, Krombach, REG 2000, s. I-1935, punkt 25).

- 27 Det följer emellertid av Europakonventionen, såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen), att rätten till försvar, vilken kan härledas ur den rätt till en opartisk rättegång som föreskrivs i artikel 6 i denna konvention, kräver ett konkret och effektivt skydd som säkerställer att svarandens rättigheter utövas på ett effektivt sätt (Se Europadomstolens dom av den 13 maj 1980 i mål Artico mot Italien, serie A nr 37, § 33, och den 12 oktober 1992 i mål T mot Italien, serie A nr 245 C, § 28).
- 28 Såsom framgår av punkt 105 i generaladvokatens förslag till avgörande har Europadomstolen på det straffrättsliga området fastställt att den åtalades bristande kännedom om grunderna för en appellationsdomstols dom, inom den frist som fastställts för att överklaga domen till Cour de cassation, utgör ett åsidosättande av bestämmelserna i artikel 6.1 jämförd med 6.3 i Europakonventionen, eftersom den berörde inte hade haft möjlighet att utöva sin talerätt på ett ändamålsenligt och effektivt sätt (se Europadomstolens dom av den 16 december 1992 i mål Hadjianastassiou mot Grekland, serie A nr 252, §§ 29–37).
- 29 För det andra, vad gäller den ordning för erkännande och verkställighet av domar som inrättats genom förordning nr 44/2001, erinrar domstolen, i likhet med generaladvokaten i punkt 112 i förslaget till avgörande, om att iakttagandet av den uteblivna svarandens rätt till försvar säkerställs genom en dubbelkontroll.
- 30 Det följer nämligen av tillämpningen av artikel 26.2 i förordning nr 44/2001, jämförd med artikel 19.1 i förordning nr 1348/2000, att den domstol som skall pröva en talan skall låta handläggningen av målet vila till dess att det har klarlagts att den uteblivna svaranden har haft möjlighet att få del av stämningsansökan eller motsvarande handling i så god tid att han kunnat förbereda sitt svaromål eller att alla nödvändiga åtgärder i detta syfte har vidtagits.

- 31 Om svaranden överklagar verkställighetsförklaringen av den dom som har meddelats i ursprungsstaten kan den domstol som prövar överklagandet, under förfarandet för erkännande och verkställighet i den stat där domen görs gällande, vara tvungen att undersöka en sådan grund för att neka erkännande eller verkställighet som avses i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001.
- 32 Det är mot bakgrund av dessa överväganden som det skall bedömas huruvida, i fall där delgivning av tredskodomen inte skett, faktisk kännedom om denna dom vid verkställighetsförfarandet hos den person mot vilken verkställighet begärs är tillräckligt för att personen skall anses ha haft möjlighet, i den mening som avses i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001, att angripa domen.
- 33 I målet vid den nationella domstolen är det klarlagt att tredskodomen inte hade delgetts den uteblivna svaranden, vilket innebar att den sistnämnda saknade kännedom om innehållet i domen.
- 34 Såsom den österrikiska, den tyska, den nederländska och den polska regeringen samt Europeiska gemenskapernas kommission med rätta har gjort gällande i sina yttranden till domstolen kan en dom angripas endast om den som angriper domen har haft möjlighet att få kännedom om innehållet i domen. Enbart kännedom om att domen har meddelats är i detta hänseende inte tillräckligt.
- 35 Ett effektivt angripande genom vilket svaranden kan göra gällande sina rättigheter, i den mening som avses i den rättspraxis som domstolen har erinrat om i punkterna 27 och 28 ovan, förutsätter nämligen att svaranden kan få kännedom om skälen för tredskodomen, så att han kan angripa dem på lämpligt sätt.

- 36 Av detta följer att det, i enlighet med principen om rätten till försvar och ett effektivt utövande av densamma, endast kan säkerställas att en utebliven svarande har haft möjlighet, i den mening som avses i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001, att angripa tredsakodomen i ursprungsstaten om han har haft kännedom om innehållet i denna dom.
- 37 Denna slutsats innebär inte att den ändamålsenliga verkan av de ändringar som infördes genom artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 i förhållande till motsvarande bestämmelser i artikel 27.2 i Brysselkonventionen kan ifrågasättas.
- 38 Syftet med artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 är nämligen bland annat, såsom generaladvokaten anförde i punkterna 58 och 60 i förslaget till avgörande, att förhindra att den uteblivna svaranden inväntar förfarandet för erkännande och verkställighet i den stat där domen görs gällande för att åberopa åsidosättandet av sin rätt till försvar när han har haft möjlighet att försvara sin rätt genom att angripa den ifrågasatt domen i ursprungsstaten.
- 39 Artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 innebär likväl inte att svaranden är skyldig att vidta nya åtgärder som går längre än vad som kan anses utgöra normal omsorg vid försvaret av dennes rättigheter, som exempelvis att ta reda på innehållet i en dom som meddelats i en annan medlemsstat.
- 40 För att en utebliven svarande skall ha haft möjlighet, i den mening som avses i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001, att angripa en tredsakodom som har meddelats mot honom krävs följaktligen att han har fått kännedom om innehållet i domen, vilket förutsätter att han har delgetts domen.

- 41 Det skall likväl preciseras att det, såsom den österrikiska och tyska regeringen samt Förenade kungarikets regering framförde i sina yttranden till domstolen, inte är nödvändigt att delgivningen av tredskodomen har skett på rätt sätt, det vill säga med iakttagande av alla regler för denna formalitet, för att svaranden skall anses ha haft möjlighet att angripa tredskodomen.
- 42 Såsom generaladvokaten anförde i punkt 65 i sitt förslag till avgörande skapar artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 en parallell mellan stämningsansökan och tredskodomen.
- 43 På samma sätt ger nämligen delgivningen av stämningsansökan och tredskodomen, i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att svaranden skall kunna försvara sig, svaranden möjlighet att säkerställa att hans rättigheter respekteras vid domstolen i ursprungsstaten.
- 44 I enlighet med detta kräver inte systematiken i förordning nr 44/2001 att delgivning av en tredskodom underkastas strängare villkor än dem som föreskrivs i artikel 34.2 i nämnda förordning för delgivning av en stämningsansökan.
- 45 I artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 har det tvingande kravet på formell riktighet i artikel 27.2 i Brysselkonventionen utelämnats med avseende på stämningsansökan och motsvarande handling, vilket domstolen har erinrat om i punkt 20 ovan.

- 46 En på alla sätt korrekt delgivning är därmed inte nödvändig för att grunden för att neka erkännande och verkställighet i nämnda bestämmelse skall bli otillämplig, men det krävs åtminstone att den berörde har fått kännedom om innehållet i domen i tillräcklig tid för att kunna försvara sig.
- 47 Såsom generaladvokaten påpekade i punkt 69 i sitt förslag till avgörande skall de formella kraven på delgivningen vara jämförbara med de krav som gemenskapslagstiftaren har föreskrivit i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 vad avser stämningsansökningar, varmed ett enkelt formellt fel som inte utgör en kränkning av rätten till försvar inte är tillräckligt för att utesluta tillämpning av undantaget från grunden för att neka erkännande eller verkställighet.
- 48 För att en utebliven svarande skall ha "haft möjlighet", i den mening som avses i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001, att angripa en tredskodom som har meddelats mot honom krävs följaktligen att han har fått kännedom om innehållet i domen på ett sådant sätt att han i tillräcklig tid har kunnat göra gällande sina rättigheter på ett effektivt sätt vid domstolen i ursprungsstaten.
- 49 Med hänsyn till övervägandena ovan skall de frågor som har ställts besvaras på så sätt att artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 skall tolkas så att en svarande endast har haft "möjlighet" att angripa en tredskodom som har meddelats mot honom, om han faktiskt har fått kännedom om innehållet i domen genom delgivning i tillräcklig tid för att kunna försvara sig vid domstolen i ursprungsstaten.

Rättegångskostnader

50 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 34.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område skall tolkas så att en svarande endast har haft "möjlighet" att angripa en tredskodom som har meddelats mot honom, om han faktiskt har fått kännedom om innehållet i domen genom delgivning i tillräcklig tid för att kunna försvara sig vid domstolen i ursprungsstaten.

Underskrifter